

Referat fra møte i Kringkastingsrådet 10.03.05

Publisert: 30/6-2005 13:29

Møtet, som ble holdt i møterom 7/8 i Radiohuset på Marienlyst, ble ledet av Kjellbjørg Lunde og hadde følgende dagsorden:

0900: Avspilling av program

0930: I valgkampens hete – partier, medier og velgere
Innledning ved valgforsker Bernt Aardal,
forberedt innlegg ved rådsmedlem Solveig Torsvik

1100: Resultat og status for NRK 2004 – regnskap, profil og marked
Presentasjon ved kringkastingsjef John G. Bernander

1200: Lunsj

1300: Programdrøfting
Programdirektørene orienterer
Kringkastingsjefen informerer
Eventuelt

Til stede fra rådet: Kjellbjørg Lunde, Kjellaug Nakkim, Randi Karlstrøm, Hanne-Grete Brommeland Larsen, Geir Mo, Nancy Porsanger, Paul Leer-Salvesen, Anne Kathrine Slungård, Bård Vegar Solhjell, Solveig Torsvik og Roy Jacobsen.

Forfall: Thorbjørn Bratt, vara Jan Olav Fretland stilte, Long Litt Woon, vara Ingjerd Egeberg også forfall, Hallgrim Berg, John Arne Balto stilte.

Til stede fra NRK: Styreleder Eldbjørg Løwer, kringkastingsjef John G. Bernander, kringkasterdirektør Kari Werner Øfsti, radiosjef Øyvind Vasaasen, distrikts- og nyhetsdirektør Anne Aasheim, programdirektør Mari Velsand, programdirektør Tormod Kjensjord, nyhetsredaktør Grethe Gynnild Johnsen, redaksjonssjef Stein Bjøntegård, distriktsredaktør Per Arne Kalbakk, prosjektsjef Charlo Halvorsen, prosjektleder Stina Greaker, markeds- og kommunikasjonssjef Sigurd Sandvin, medieforsker Hilde Thoresen, medieforsker Tor Eide og medieforsker Kristian Tolonen.

Til stede fra sekretariatet: Rådssekretær Leif Stavik og førstekonsulent Margareth Humlen.

I valgkampens hete – partier, medier og velgere

I forbindelse med et forskningsprosjekt ved valget i 2001 gikk man for første gang i Norge inn på nærmere empiriske studier av valgkampen og særlig samspillet mellom partier, medier og velgere. Dette resulterte i en bok, som var utgangspunktet for Bernt Aardals innledning. – Dette er et komplekst samspill. Det er lett å ha veldig bastante og enkle meninger om dette samspillet. At vi velger å fokusere på disse tre aktørene, betyr ikke at vi ikke er klar over at det finnes en del ytre rammebetingelser som er viktige for å forstå dette samspillet. Endringer i samfunnet, politikken og mediene gjør at det er noe helt annet å studere dette samspillet i dag enn bare for noen få år siden, sa Bernt Aardal. Intervjuer med partiledere, analyser av mediene og survey blant velgere har vært blant arbeidsformene i forskningsprosjektet. – I hvilken grad blir velgerne påvirket av medievalgkampens form og innhold? Partiene er veldig bevisste på hva de ønsker eller ikke ønsker å få på dagsorden. Kandidatene får omfattende medietrening. Den nye valgordningen som gjelder fra kommende valg vil dessuten bety at partiene må tenke enda nøyere gjennom hvilke kandidater de nominerer, fordi utjevningsmandatene kan føre til ekstrakandidater fra fylker partiene ikke er vant til, sa Aardal, og fortsatte: – Partiene tilpasser seg mer og mer medienes logikk, de er mer bevisste på merkevarebygging rundt politiker-kjendiser. Denne merkevarebyggingen kobler i stor grad sak og person. Når det gjelder partienes strategiske kommunikasjon, er de veldig bevisst på at de ikke ønsker negativ valgkamp, men at de ønsker å fremheve sin egen politikk. I praksis viser det seg at angrep på motparten er mest utbredt. Kvinner er mer angrepsorientert enn menn.

Når det gjelder medienes dagsorden, var det skole og skatt som først og fremst var i fokus under valgkampen i 2001. Men det som øker mest, er omtalen av valgkampen som spill – her kommer alle

spekulasjonene om regjeringsalternativene, meningsmålingene osv. osv. Dette fører til at det blir mindre plass til sakene. Det bringer også opp spørsmålet om vi skal ha en kort eller en lang valgkamp, mente Bernt Aardal. – Mediene setter dagsorden. Velgernes prioriteringer følger mediene. Mediene kan svekke og forsterke tendenser blant velgerne. Når det gjelder partienes deltakelse i valgdebattene på TV, ser vi et interessant mønster: Det er overraskende stort samsvar mellom debatt deltakelse og det endelige valgresultatet. Fjernsynet er den viktigste informasjonskilden for velgerne. Litt over halvparten sier at NRK TV er viktigst. 18 % mener at NRK radio er viktigst. Men likevel er det bare 10 % som følger alle debattene systematisk. Totalt sett gir velgerne uttrykk for at de er fornøyd med mediene dekning, både omfang, informasjonsverdi og den politiske balansen. Men man mener også at fjernsynet favoriserer de store partiene, og at TV 2 favoriserer Fremskrittspartiet. Partiet som kommer best ut er SV.

Vår konklusjon er at mediene er viktige for hva velgerne mener, ikke bare for hva de mener noe om. Velgernes partiidentifikasjon sank gjennom valgkampen, og det er overraskende. Et lyspunkt sett fra politikernes side er at tilliten til politikerne økte gjennom valgkampen. Vi peker også på mediene negative dekning – usynliggjøring av saker og direkteutvelgning av personer til sentrale debatter. Hvilke politiske konsekvenser har dette? Å vise til journalistiske kriterier er ikke godt nok, det må tydeliggjøres hvilke kriterier dette egentlig er. Vi reflekterer også over at valg handler om minst to ting: For det første å gi informasjon om reelle alternativer. Det setter krav til dem som skal informere. Her vil det være en avveining mellom dybde og bredde, og det er et spørsmål om mediene oppfyller oppfyller sin demokratiske forpliktelse på dette feltet. I tillegg handler valg om å kontrollere og se tilbake. Partiene skal stilles til ansvar. Det er velgerne som skal gjøre dette, og de trenger informasjon for å kunne gjøre dette på en skikkelig måte. Faren er at det kan bli mer grilling enn informasjon. Dette krever innsiktsfulle og kunnskapsrike journalister, sa Bernt Aardal.

– Det sies at det var flere som brukte muligheten til å stemme ut folk fra Big Brother-huset på Fornebu enn de som brukte stemmeretten ved stortingsvalget i 2001, sa Solveig Torsvik i sitt forberedte innlegg. – Mediene betydning har økt i takt med fallende medlemstall i partiene og redusert partipolitisk engasjement. Velgerne føler seg friere i valg av parti eller til å velge bort hele valget. Journalistene er med i en stadig hardere konkurranse om å sette dagsorden. Debattene på fjernsynet er blitt "politiske dueller". Kun unntaksvis samtaler om hvilken vei samfunnet bør gå. Innpakningen kan bli viktigere enn innholdet, og kortsiktigheten kan overta for de lange linjer, og det viktigste spørsmålet bli hvem som finner på de smarteste triksene. Det blir politisk teater av slikt, og det kan føre til at mange velgere i beste fall ønsker å stemme for å hindre at staten skal skaffe dem flere problemer framfor å stemme i tillit til at noen har en ide om en samfunnsutvikling som virker tiltalende, mente Solveig Torsvik. – Mediene oppgave må være å få fram troverdigheten i det som foreslås, få fram hva som egentlig sies og ikke sies. Finnes det en langsiktig tankegang, eller er det bare "forslag til tiltak"? Har noen gang en partileder blitt utfordret på hva som er hovedideen for utviklingen av Norge? Eller hva vedkommende egentlig mener om Norges plass i det internasjonale samfunn? Disse spørsmålene krever andre former enn TV-duellen. Velgerne fortjener noe mer enn overforenklede og snuttifiserte bidrag, også selv om hver enkelt redaktør sikkert vil forsvare sine vinklinger og sine enkeltoppslag. Er det viktigere å vekke oppsikt enn innsikt? Er det å underholde viktigere enn det å gi bakgrunn for folks valg? spurte Solveig Torsvik. – Norge er et lite land der journalister og politikere kjenner hverandre. Farene for mediale villspor er stadig ti lstedet. Målet for begge parter må være at man gjør det man kan for å gi folk solid bakgrunn for egne meninger når lampene slukkes etter den oppsummerende partilederdebatte, sa hun.

– Er det tatt høyde for alder når det hevdes at kvinner er mer angrepsorienterte enn menn i politikken? spurte Roy Jacobsen. – Jeg tror nemlig vi beveger oss mot en mer angrepsorientert politisk debatt og synes å ane at dette henger sammen med alder.

– Dette er trolig også en funksjon av om du er i posisjon eller opposisjon. Men jeg tror norske kvinnepolitikere er veldig sterke, og det er mer akseptert enn i en del andre land. Så jeg ser på dette som positivt, svarte Bernt Aardal. – Det er ikke stor nok spredning til å si noe om alder.

– Aardals foredrag dreide seg om forrige stortingsvalg; det kunne vært interessant å undersøke et lokalvalg også, sa Geir Mo. – Fire år er allerede lenge siden. Det er imidlertid interessant at det faktisk er innholdet i politikken som styrer velgernes valg, sa Mo, som oppfordret til større fokus på de politiske sakene all den tid det faktisk er politikken som avgjør velgernes valg og ikke det politiske spillet. – Jeg er ikke enig med Solveig Torsvik når hun sier at vi må ha mer fokus på forholdet til det internasjonale samfunn og det multikulturelle og multireligiøse samfunn. Velgerne i vårt land etterlyser heller løsninger på de problemene vi har innenfor disse landegrensene, men det virker som dette ikke er viktig nok for en del norske medier, en del politikere og forskere, hevdet Mo. – Jeg tror det er fokus på de konkrete politiske sakene som vil redde demokratiet. Det er media som styrer dette. Vi som partier får ikke engang lov til å kjøpe oss reklameplass på TV. Vi er prisgitt de som setter dagsorden, nemlig media. Og jeg mener de er for opptatt av spillet og rammene rundt.

– Mediene er viktige for hva velgerne mener noe om. NRK har en viktig oppgave i valgkampen, og jeg har en del ønsker om hva man skal være opptatt av, sa Hanne-Grete Brommeland Larsen. – Jeg ønsker

at man ikke bare skal være opptatt av spillet, men sakene. Jeg ønsker også en veldig bredde i personregisteret. Partiene bør få mer å si her. Det er en utfordring for NRK å drive samme type kritisk journalistikk overfor opposisjonspartiene som de som er i posisjon, sa Larsen, som også var kritisk til bruken av meningsmålinger. Hun stilte seg også bak Solveig Torsviks ønske om at norsk politikk i større grad blir satt i en internasjonal sammenheng og at man prøver å unngå en negativ valgkamp. – Jeg reagerer også på forskjellsbehandling fra journalister – man må kunne stille kritiske spørsmål uten å gå til personangrep og uten å stille spørsmål om politikernes troverdighet. Journalistene har makt når det gjelder å reformulerer det som blir sagt, mente Hanne-Grete Brommeland Larsen.

– Er det sånn at det er de mest angrepsfokuserede kvinnene som slipper til? Hvor er de andre kvinnene? spurte Randi Karlstrøm, som stilte spørsmål om valgkampen blir for navlebeskuende. – Klarer man ikke å sette debattene inn i en sammenheng, klarer man ikke å trekke opp rammene for hva dette handler om? Kanskje burde internasjonal politikk få større fokus, mente hun. – Dette med tolkning er også viktig – at man gir flere alternative tolkninger. Dette stiller store krav til politiske journalister, sa Karlstrøm, som ville vite mer om punktet i undersøkelsen som viser at SV ble best behandlet av media under forrige stortingsvalgkamp. Hun mente at man også må sørge for at man i helhet gir et riktig bilde, slik at velgerne ikke er avhengige av å se hver eneste TV-debatt. – I hvilken grad journalistenes egne politiske preferanser påvirker deknningen er også interessant, sa hun. Kjellaug Nakkim var enig. – Har man forsket noe på om journalistene er så objektive som de påstår at de er? Det påligger dessuten NRK et stort ansvar siden det er så stor prosent som henter sin informasjon hos NRK og fordi NRK oppfattes som så troverdig, mente hun.

– Politikerne har vært utilfreds med valgkampdekningen i 40 år. Ser man noen utvikling når det gjelder dette temaet? ville Paul Leer-Salvesen vite. – Journalistikken har endret seg veldig. Har en politisk uavhengig presse ført til at politikere har blitt mer eller mindre fornøyde med den politisk journalistikken? Jeg skulle for øvrig ønske at den politiske journalistikken i større grad kunne reflektere at Norge er et sted i verden. Det har undret meg at man ikke har mer fokus på dette. Hvilken rolle ønsker Norge å fylle på den internasjonale arena?

– Det ligger et paradoks i det Bernt Aardal legger fram: I prinsippet er velgerne fornøyde, men valgdeltakelsen går ned. "Jeg er så lei av valgkampen", sier folk. Er dette bare et munnhell? Eller må man endre valgsendingene? spurte Jan Olav Fretland. Han ville også vite om valget i USA fører til at man vurderer meningsmålingenes rolle. – Vi hadde inntrykk av at det var Kerry som ledet på alle målinger, og så ble det et brakvalg for Bush. Gjør man seg noen tanker om dette? spurte han.

– Det er viktig å få fram maktperspektivet. Derfor er det naturlig at media har fokus på det vi kaller spillet. Men enda bedre hadde det vært om vi klarte å kombinere mer, slik at velgerne får større bakgrunn for å forstå hvorfor spillet er så viktig, sa Kjellbjørg Lunde. – Jeg har ingen tro på at vi klarer å fjerne oss fra personfokuseringen. Derfor skulle jeg ønske meg mer informasjon om hvilke verdier og saker disse menneskene egentlig står for. Det må være greit at mediene bestemmer selv hvem de vil ha som deltakere i debatter. Det er partienes ansvar å bygge opp de politikere de vil ha profilert. Og det synes jeg de klarer ganske bra, sa hun.

– Rating er viktig i både TV 2 og NRK. Jeg forstår at det er viktig at mange ser på NRK, men det skal også være rom for å sette dybde og innhold først. Derfor savner jeg et format der visjoner og hovedretninger kan ha en plass, sa Bård Vegar Solhjell. – Det er dessuten en klar tendens til at personutvalget blir smalere. Dette har også med ratingen å gjøre. Det er en stor utfordring å gjøre noe med dette. Det er for øvrig fornuftig at mediene selv legger mye av premissene for utvelgning av debatt deltakere. Negative campaigning er blitt mer og mer vanlig. I USA er dette svært vanlig, og her legger partiene i større grad premissene. Når det gjelder spill vs sak, er det åpenbart mye av spillet som er interessant og fornuftig å dekke, for eksempel spillet om regjeringsmakten. Det som det imidlertid går an å gjøre noe med, er den utstrakte bruken av meningsmålinger i valgkampen. Frankrike har forbud mot målinger de siste ukene, og det fungerer selvsagt ikke. Men man bør være mer selektiv med bruken av slike undersøkelser, sa Solhjell, som også stilte spørsmål om i hvilken grad TV-dekningen påvirker valgdeltakelsen. – Jeg savner dessuten mer informasjon om det praktiske rundt valget, når det gjelder for eksempel forhåndsstemming. Dette burde ligge trygt innenfor NRKs allmennkringkasteroppdrag, mente han.

– Seertall er tydeligvis ikke synonymt med valgdeltakelse, sa Anne Kathrine Slungård. – Media har et stort ansvar når det gjelder valg av format. Hva er det som gjør at innholdet kan stå i fokus? Den største endringen de siste 30 år er at underholdningsaspektet er blitt mye større i TV-sendingene. Mitt ønske er at man fokuserer på hvordan Norge som nasjon skal utvikle seg i framtida, heller enn personfokusering og underholdning, sa Slungård, som også trakk fram det at svært få ser alt av valgsendinger. – Velgerne blir også mer og mer utro. Hva er det disse velgerne i drift beslutter på grunnlag av? Er det enkeltsaker eller et generelt inntrykk de får av det totale bildet?

– Vi ser at valgkampdekningen i stor grad konserverer det politiske bildet vi allerede har. Er det et problem? Kanskje ikke, sa kringkastingssjef John G. Bernander. – Jeg er rungende uenig med Anne Kathrine Slungård i at oppslutningen om valgsendinger ikke nødvendigvis bidrar til valgoppslutning. Jeg tror kanskje det gjør det.

Når det gjelder kontrolloppgaven, var nok vår dekning mindre aktiv ved forrige valg enn den har vært tidligere, og dette er et av de områdene vi nok kan bruke noe mer tid på, sa kringkastingssjefen. – Det er mye vanskeligere å drive kritisk journalistikk på de som kan saldere budsjetter med luft enn de som faktisk sitter i posisjon.

– Jeg tror det uoversiktlige politiske landskapet har mye av skylda for den lave valgdeltakelsen, og der har jo media noe av ansvaret for å veilede velgerne gjennom landskapet, mente Nancy Porsanger. – Det er viktig at man jobber aktivt med valgdeltakelsen. Kanskje man burde stenge partilederne inne i et Big Brother-hus for å få opp interessen? foreslo hun spøkefullt. – For øvrig er det ikke sikkert at de beste og mest informative debattene er de debattene som trekkes helt ut til de ytterste ytterpunktene. Det kan ofte bli mer underholdning enn saklig debatt, og man mister ofte tråden, sa hun.

– 25 % av velgerne bestemmer seg på selve valgdagen. Når de står i valgbåsen, ser de en stor grå masse. Den seddelen som har en litt annen farge enn resten, er den seddelen de velger. Her har media en stor oppgave med å få fram fargenyansene, sa Geir Mo. – Politikerne ønsker å ha en viss innflytelse på hvem som får delta i debatter, og det dreier seg om 4-5 sentrale debatter. Vi ønsker ikke å redigere programmene, sa han, og etterlyste mer forskning på den politiske journalistikken, som etterhvert har beveget seg fra det refererende og respektfulle til underholdning, spill og kommentar. – Her er det kanskje en sammenheng med valgdeltakelsen, mente han.

– Det ser ut til at det bare er Geir som synes at det internasjonale aspektet i en stortingsvalgkamp er på siden, og det er jeg glad for, sa Solveig Torsvik. – Vi trenger en valgkamp der man hever blikket litt, med litt flere debatter framfor dueller. Vi trenger mer dialog, mer høflig samtale om hva vi vil med samfunnet. Når det gjelder underholdningsbiten, tror jeg at politikere som velger å ta opp konkurransen med profesjonelle underholdere i underholdningsbransjen, har tapt i utgangspunktet.

– Konklusjonen om behandlingen av SV er bygget på et utvalg av dekningen i de største avisene, i fjernsyns- og radioprogrammer i de siste 4-5 ukene før valget, hvor det er registrert både frekvens og retning, altså positive eller negative kommentarer, sa Bernt Aardal i sin oppsummering til slutt. – SV har en overveiende positiv omtale, mens Ap får mest omtale. Når det gjelder utviklingstendensene, treffer Bernander spikeren på hodet: Media bidrar til å konservere det politiske landskapet, og dette er en utfordring til journalistene. Det viktigste som har skjedd de siste årene i den politiske journalistikken, er en overgang fra kritisk journalistikk til mer underholdning. Det begynner kanskje å skorte litt på kontrollfunksjonen, og det er grunn til å være litt obs på dette. Når det gjelder meningsmålinger, er det for øvrig altfor lite skille mellom skitt og kanel. Og der leder verken NRK eller TV 2 an, sa Bernt Aardal.

Resultat og status for NRK 2004 – regnskap, profil og marked

Kringkastingssjef John G. Bernander og kringkasterdirektør Kari Werner Øfsti redegjorde for NRKs økonomi, markeds mål og måloppfyllelse, og for hvordan publikum oppfattet NRKs tilbud i 2004. Se vedlegg.

I debatten som fulgte, savnet Nancy Porsanger en økning av ressursbruken på Sameradioen generelt og på samisk barne-TV spesielt. – Når det gjelder interaktiv TV, forstår jeg ikke hvorfor TVNorge og TV 2 gjør det så bra der sett i forhold til NRK, sa hun.

– Jeg hører på tre radiokanaler: P2, Alltid nyheter og Alltid klassisk. Men jeg kan ikke ta dem inn over alt. Hvorfor ikke? spurte Roy Jacobsen. Bård Vegar Solhjell var imponert over tallene. – NRK er bra på alle områder, særlig med tanke på den tøffe konkurransen. Når det imidlertid gjelder nrk.no ligger dere fortsatt langt etter de største nettstedene. Hvorfor? En annen ting jeg merket meg, er at prisen pr. time TV går ned. Hvor langt kan man drive det før det gjør utslag på kvalitetsmålingene? spurte han.

Kjellbjørg Lunde var på sin side opptatt av utsettingen av TV-produksjoner, hvor målet er at 10 % settes ut til eksterne produksjonsselskaper i 2006. – Dette ser ut til å fungere, men jeg vil gjerne høre mer om balansen mellom å opprettholde eksterne produksjonsmiljøer og å holde på entusiasmen hos egne fagfolk, sa hun. Lunde etterlyste også økt produksjon for barn og unge, og bedre oppfølging av arkivmateriale.

– Når det gjelder merkevare, tillit og troverdighet – er det en aldersspredning her? Hvordan er forholdet til de yngre? spurte Solveig Torsvik. Anne Kathrine Slungård sluttet seg til rosen. – For radioens del tror jeg det er riktig strategi å sitte musestille og høste av at det ikke er vakkert det som skjer andre steder. Når det gjelder kostnader pr. time, er det positivt med nedgang, men det gir noen utfordringer. På nettet er jeg opptatt av brukergrensesnittet til NRK. Jeg opplever det som komplisert, hva mener brukerne?

– Det er varierende kvalitet på distriktsprogrammene på radio. Hvilke ressurser har dere når det gjelder oppfølging og kompetanseheving? spurte Kjellaug Nakkim. Paul Leer-Salvesen lurte på hvor mye som er mulig å måle. – Hva med å måle raseri, irritasjon, ubehag? Er det mulig? Kan dere dessuten si noe om hvor mye av ressursene som går til brød og hvor mye går til sirkus? spurte Leer-Salvesen, som mente at mye av NRKs suksess de siste fire årene skyldes at man er best på underholdning.

Hanne-Grete Brommeland Larsen sluttet seg til gratulasjonene, men spurte om resultatet hadde blitt det samme hvis undersøkelsen hadde vært helt uhildet og ikke betalt av NRK. – Det er fort å rive ned troverdighet og tillit, og det er avhengig av at journalistene følger skikkelig opp, sa hun. Randi Karlstrøm mente på sin side at disse tallene kan gi "høydeskrekk". – Det er spennende hva som skjer i neste fase og hva slags strategi man har for å holde disse tallene oppe. Når det gjelder utvidelse av sendetid på distriktskontorene, er det avhengig av at man har magasin-kompetanse, mens de fleste journalistene i distriktene jo er nyhetsjournalister. Hvilke tanker har man i forhold til det? spurte hun.

– Man kan bli for mett og fornøyd, og så stopper utviklingen. Det er en utfordring vi har internt – å ikke slå oss på brystet. Noe gjør vi riktig, andre ting skyldes det andre gjør, sa John G. Bernander. – Vi har den fordel at vi kan tillate oss å sitte stille i båten mens de kommersielle er avhengige av hele tiden å oppfylle forpliktelser overfor annonsørene. Når det gjelder distriktssendingene, er det ingen vesentlig ressursutvidelse for de ti minuttene ekstra de får. Vi ser for øvrig en økning i oppslutningen allerede, sa Bernander. – Når det gjelder kostnader pr. time, går de ned både fordi vi satser vi på en annen type tilbud, og fordi vi driver mer effektivt enn før. Vi har utviklet nye interaktive tilbud, hvor vi blant annet slipper til kjelleband med sine videoer på lufta. Men vi har også økt sendetiden på samiske sendinger, sa kringkastingssjefen.

– Vi vet at vi har et større potensial på nettet, og jobber med en fornyet konsept. Men vi er tross alt 4. størst, sa Kari Werner Øfsti. – Når det gjelder Alltid klassisk og Alltid nyheter, har vi dekning i 13 norske byer, men det er viktig å påpeke at når DAB digitalradio-utbyggingen fortsetter de neste tre årene, vil vi ha en dekning på 80 %. Vi kommer til å slå av nisjekanalene på FM-senderne i 2006-2007. Det betyr at Roy må kjøpe seg en ny radio, sa hun.

– Har disse 1124 som er spurt i undersøkelsen tilgang på alle kanalene? spurte Randi Karlstrøm. – Dette er et representativt utvalg av den norske befolkningen. Alle i Norge kan ta inn hovedkanalene, svarte Tor Eide fra NRK Forskningen. Nancy Porsanger ønsket at NRK ikke bare skal lage programmer for samiske barn og ungdom, men å lage programmer på samisk som også er for resten av barna i Norge. – Det er ikke noe som tilsier at barn skal se samisk barne-TV, de ser jo på utenlandsk TV i dag, sa hun. – Vi har høye ambisjoner også på dette området. Men jeg tror at hvis du gjør den samme undersøkelsen i forhold til andre urbefolkninger, så er NRK verdensmestere, svarte John G. Bernander. – For øvrig er det Norsk Gallup som har gjort undersøkelsen, og de samme spørsmålene stilles hvert år. Så bedringen er der, uansett hvem som betaler undersøkelsen.

– Når det gjelder brød og sirkus, må Paul Leer-Salvesen selv legge sammen de kategoriene han mener er brød og de han mener er sirkus for å finne svaret, sa Kari Werner Øfsti. Bernander fulgte opp: – Det finnes et mål på irritasjonsterskelen også, nemlig hvilke klager som kommer inn til vårt publikumssenter.

Programdrøfting

Klage på RedaksjonEN 27. januar

– Hvis vi ikke hadde fått inn klager på dette programmet, hadde jeg som rådsleder selv kommet til å be om en forklaring på hvorfor det var nødvendig å intervju Flatland på et så tynt grunnlag, sa Kjellbjørg Lunde innledningsvis.

– Det er sikkert ting vi kunne gjort annerledes, men jeg vil gjerne understreke at jeg reagerer ganske sterkt på noen av kommentarene som går igjen nærmest ordrett i disse klagen, sa nyhetssjef Grete Gynnild Johnsen. – Det blir sagt at det er kameraderi, og at vi ønsker å hvitvaske en straffedømt kollega. Dette inntrykket ble også skapt i Erling Lægroids kommentar på Dagsnytt 18, men dette er helt feil. Viggo Johansen og Hallvard Flatland er selvfølgelig ikke venner, og å dra Viggos integritet i tvil gjennom å så beskyldninger om vennskap og kameraderi, vil jeg ha meg frabedt, sa hun. – Vi er mottakelige for

kritikk for det vi gjør i våre sendinger, men det må være basert på de faktiske forhold og ikke på hva man antar eller tror.

– Redaksjonen er faktisk en redaksjon i motsetning til det man får inntrykk av i avisene – det er ikke en programleder som gjør som han selv vil, sa redaksjonssjef Stein Bjøntegård. – Vi er et lag på 8-9 stykker som blir enige om temaene. Det blir ekstra feil å privatisere dette til å dreie seg om Viggo Johansen. Det aktuelle intervjuet var en avtale som var researchet fram av økonomiredaksjonen. Vårt utgangspunkt var at Flatland hadde blitt dømt og at han ikke hadde snakket om dette etter at dommen falt. Vi syntes derfor det var en god ide å snakke med ham om dette fallet fra å være en populær programleder til å være dømt for økonomisk kriminalitet. Vår hensikt var ikke å snakke om saken, sa Bjøntegård. – Det vil være delte meninger om vi fikk dette til å fungere som vi ønsket. Men såpass tiltro har jeg til seerne at jeg tror de er i stand til å skille noenlunde mellom snørr og bart. Dette var et gjennomarbeidet opplegg som en hel redaksjon sto bak.

– Jeg må gi klagerne noe rett i at han slapp ualminnelig billig fra det, sa Roy Jacobsen. – Jeg har knapt sett maken til sjølprofilering og salg av egen person og fortrefelighet noen gang uten at programlederen reagerte. Det var ikke noe spesielt imponerende stykke journalistisk arbeid, sa Jacobsen. Nancy Porsanger var enig.

– Jeg stoler på at poenget med vennskap er som dere sier, men måten han fikk lagt fram sitt syn på, ble en ren forsvarstale hvor han fikk en kjempemulighet til å prøve å gjøre sitt beste for å hvitvaske navnet sitt. Jeg synes programlederen hadde meldt seg helt ut – ingen kritiske spørsmål. Dette var en dårlig måte å lage programmet på, det ble ikke satt fokus på det som det kanskje var meningen å sette fokus på, sa hun.

– Jeg har bakgrunn som forsker i kriminologi, og synes det er bra at man i NRK også interesserer seg for gjerningsmennene. Så at en straffedømt blir intervjuet er i seg selv ikke kritikkverdige, sa Paul Leer-Salvesen. – Men når det er sagt, så reagerte jeg sterkt på dette programmet. Programledelsen var utrolig servil. Det fungerte som en intern dialog mellom to kolleger. Når intervjuobjektet så kommer med kritikk av Kripos og da slipper unna med det selv om man er enige om ikke å snakke om saken, så synes jeg at det er kritikkverdig. Det bidrar til at folk spør seg om det er samme lov som gjelder for kong Salomo som for Jørgen hattemaker når det gjelder det norske kjendissamfunnet. Jeg må derfor gi klagerne rett, sa han.

Kjellaug Nakkim var enig. – Man bør kanskje diskutere det at man i det hele tatt inviterer slike intervjuobjekter til studio, sa Nakkim, og viste til intervjuer med Kristin Kirkemo, Per og Veronica Orderud og Trond Kristoffersen som eksempler. – Et det dette NRK ønsker? Er det riktig å la dem slippe til på den måten? Jeg må også gi klagerne rett, sa hun.

– Jeg reagerte også veldig sterkt på dette, sa Hanne-Grete Brommeland Larsen.

– Jeg synes han fikk prosedere sin sak slik Grete Johnsen i sitt svarbrev skriver at man ikke ønsker. Jeg synes han slapp billig fra det, men er glad for at Johnsen i sitt svarbrev skriver at noe kunne vært gjort annerledes. For eksempel burde man unngått å trekke inn Tønne-saken, mente Larsen.

– Jeg vil gjerne forsvare programlederen litt – han ble faktisk utsatt for en svært dreven mediemann. Det ble faktisk stilt mange kritiske spørsmål, men de ble stilt på en så lavmælt og avbalansert måte at han fikk litt for fritt spillerom, mente Anne Kathrine Slungård. – Totalinntrykket er at dette var forferdelig pinlig, ikke for NRK, men for Flatland. Han ble en stakkar, som til og med brukte Tønne-saken for å hvitvaske seg selv. Men jeg gir klagerne medhold utfra en prinsipiell vurdering. Norge er et lite land, og noen kjendiser går igjen i mange kanaler, og da blir fallet høyt når du først faller. Da er det rimelig at du får sjans til å forsvare deg og ta igjen litt, men samtidig blir det i dette tilfellet Flatland som får prosedere sin sak. Hvor interessant er det for øvrig å høre dette når dommen jo er avsagt og mannen uansett skal inn til soning? spurte hun. Slungård stilte også spørsmål om rettsikkerheten til dem som ønsker å få gjenopptatt sine saker når kjendisfaktoren og oppmerksomheten blir så høy om noen få enkeltsaker.

– Tendensen til kjendiseri innenfor kriminaliteten er det grunn til å diskutere, samtykket Kjellbjørg Lunde. – NRK er ikke den største synderen, men dette går inn i et mønster. Noen forbrytere får stor oppmerksomhet og god anledning til å prosedere sin sak i media, sa hun, og sluttet seg til at det er grunn til å reagere på intervjuet.

– Opplevelsen av å delta i et hvitvaskingsprosjekt var tilstede, og den får en ekstra dimensjon når begge er mediapersoner. Derfor var dette ikke noe heldig opplegg, mente Solveig Torsvik. John Arne Balto mente på sin side at det ikke er Hallvard Flatlands svar som bør reageres på. – Jeg har nok et mer nyansert syn på om det er noe programlederen kunne gjort for å frembringe andre svar fra Hallvard Flatland. Jeg tror han ville svart det samme uansett hvor mye han hadde blitt drillet, sa han.

– Jeg tror ikke man kan ta fra vedkommende retten til å forsvare seg, og jeg synes heller ikke det er grunn til å reagere på spørsmålene som ble stilt. Men det som er en god kritikk, er at programmet ble

veldig langt. Det var ikke godt nok innhold til å gå over så mange minutter, sa John Arne Balto. – Jeg føler ikke noe sterkt behov for å gi klagerne rett, bildet er mer komplisert enn som så. Det må være opp til Hallvard Flatland å si de tingene han mener.

– Min kritikk rettes ikke mot Flatland, men mot Viggo Johansen. At Flatland benyttet sjansen, er selvfølgelig hans rett. Problemet er at NRK ga ham den sjansen så til de grader, sa Roy Jacobsen. Kjellaug Nakkim fulgte opp. – Har vi behov for at folk får prosedere sine saker på denne måten. Hvor mye skal kjendisfaktoren telle?

Nancy Porsanger mente på sin side at Flatland-saken ikke er sammenlignbar med f.eks. Orderud-saken. – Dette er en helt annen sak som i seg selv egentlig er ganske uinteressant for folk. Her er det vel kjendisfaktoren som er interessant, sa hun.

– Jeg tar all kritikk veldig alvorlig, også den som kommer her i Kringkastingsrådet, sa Grethe Gynnild Johnsen. – Samtidig må det være tillatt for en nyhetsredaksjon å intervju kontroversielle personer hvis vi synes det er journalistisk interessant. Vi har hatt mange slike intervjuer. RedaksjonEN har 150 sendinger i året, og vi kan ikke vente at alle skal være like fabelaktige i forhold til denne risikosporten som det er å gå live flere ganger i uka. Vi må dessuten stole på at folk kan vurdere litt selv og tolke intervjuobjektene, sa nyhetssjefen.

– Hovedkonklusjonen i rådet er at RedaksjonEN denne gangen ikke lyktes med det som var intensjonen med å ta denne straffedømte inn – nemlig å belyse hvordan det er å oppleve et så høyt fall, oppsummerte Kjellbjørg Lunde.

Klage på Migrapolis 26. januar

– Det er en frisk uttalelse hun kommer med, det er det ingen tvil om. I et program med et kontroversielt tema som fremmedfrykt mener jeg at vi må kunne slippe til friske meningsytringer fra vanlige mennesker, sa Østlandssendingens Per Arne Kalbakk. – Det vi ikke har fått klager på, er at vi har med en innvandrer som uttaler seg nedsettende om afrikanere som gruppe. Jeg synes slike ytringer er med på å belyse temaet, og da ønsker ikke vi å sensurere meningene til dem vi intervjuer så lenge de er innenfor de grensene som ytringsfriheten tillater, sa han.

– Jeg oppfatter ikke at utsagnet var noen grov trakassering av landbruksbefolkningen, sa Kjellbjørg Lunde, som ikke stilte seg bak klagerens kritikk. Det gjorde heller ikke Nancy Porsanger. – Vi kan ikke sensurere folks meninger. Skulle vi gjort det, burde vi for øvrig begynt med å se på SMS-meldingene som går over skjermen. Der er det mye rart, sa hun. Randi Karlstrøm etterlyste oppfølging fra programlederen. – Jeg synes intervjuet stoppet litt for tidlig, kanskje kunne man fått mer ut av intervjuobjektet, sa hun. Kjellaug Nakkim sluttet seg også til lederens frikjenning av Migrapolis. Dette ble også konklusjonen.

Klage på Melonas 3. februar

– Vi beklager de replikkene i denne sketsjen, sa prosjektleder Stina Greaker. – I ettertid har jeg ikke problemer med å se at replikkene om Downs syndrom kan virke veldig sårende. De var også helt unødvendige for sketsjen, sa hun.

– Det er fantastisk med en slik reaksjon. Men er det slik at noen ord er forbudt? Det kunne vi trengt en bredere samtale om, jf "krøpling"-debatten vi hadde tidligere, sa Paul Leer-Salvesen. – Vi burde gå gjennom hvordan mennesker med funksjonshemninger blir omtalt i programmer; om det er forskjell på humorprogrammer, osv. Gjerne med språkkonsulentene til stede, var hans forslag.

Hanne-Grete Brommeland Larsen etterlyste kvalitetssikring. – Dette skjer om og om igjen, burde man ikke gjøre bedre vurderinger i forkant? spurte hun.

– Vi går gjennom og vurderer hvert eneste innslag, men i dette tilfellet glapp det, svarte Stina Greaker.

– Klageren har rett i ett punkt: Når det blir brukt inkluderende blir saken en annen. Man har hatt med deltakere med Downs syndrom i humorprogrammer før uten at det har vekket anstøt. Så det er måten det gjøres på som er viktig, sa Kjellaug Nakkim.

– Til Hanne-Grete Brommeland Larsens påstand om at dette skjer igjen og igjen: Vi har hatt ganske mange forskjellige grupper som har klaget til rådet i forhold til måten de føler seg behandlet på. Det har

vært få kritiske merknader til hvordan rådet har håndtert disse klagen. Det er en vanskelig balansegang mellom hva enkeltpersoner eller grupper føler seg støtt av og hva som likevel må være akseptabelt. Stort sett er vi innenfor rammene, sa John G. Bernander, som mente svaret fra redaksjonen om at det glapp i dette tilfellet, var voksent.

– Det er helt bak mål å bruke det utseendemessige på denne måten i en sketsj, sa Nancy Porsanger. – Ikke bare at det glapp, men det var en stygg glipp, sa hun.

– Jeg er enig med kringkastingssjefen i at vi i de fleste tilsvarende klagesaker har slått fast at programmene holder seg innenfor godkjente rammer, sa Kjellbjørg Lunde, som foreslo at rådet følger Paul Leer-Salvesens oppfordring om å behandle temaet på et senere møte.

Rådet slutter seg til svaret fra redaksjonen.

Brev til orientering

Hanne-Grete Brommeland Larsen ønsket å ta opp brevet fra Energibedriftenes landsforening om et Brennpunktprogram. – Dette var et saklig dokument fra EBL, og det virker som Morten Møller Warmedal bruker feil sammenligningstall i sitt svar. Bildet blir ikke korrekt. Brennpunkt bør være mer korrekte for å opprettholde tilliten og troverdigheten, sa hun. – Intensjonen i Brennpunkts program var å sette fokus på monopolsituasjon, nettleie osv., og det bestrides heller ikke Dette går på detaljer, og det synes jeg ikke vi skal ta opp til behandling, sa Kjellaug Nakkim. Rådsledelsen melder tilbake til Møller Warmedal og gjør ham oppmerksom på Larsens påpekning.

Kringkastingssjefen informerer

– Vi har noen store og følbare hull i ledergruppen – programdirektører i Program Oslo og i NYDI. Jeg ønsker de avtroppende lykke til, sa kringkastingssjefen i forbindelse med at både Anne Aasheim og Mari Velsand forlater NRK.

Eventuelt

Rådets leder orienterte om Kringkastingsrådets junimøte, som etter planen finner sted ved distriktskontoret i Sogn og Fjordane i Førde 8. - 9. juni. Kjellbjørg Lunde gikk også gjennom høstens møteplan: 8. september, 6. oktober, 10. november og 15. desember.

– Det var en reportasje om ulovlig scooterkjøring i Finnmark i Dagsrevyen og i Nordnytt der man presenterte en scooterkjører med maske som ikke ble navngitt. Dette er ganske spesielt i Finnmark. I den settingen reagerte jeg på at denne scooterkjøreren fikk framtre som anonym. Hvilken policy har man mht anonymitet i nyhetssendinger? spurte Randi Karlstrøm. – Det skal helt spesielle grunner til at vi bruker anonyme kilder, sa distrikts- og nyhetsdirektør Anne Aasheim. – En grunn kan være at vi ikke får historien vi ønsker på noen annen måte, uten at jeg kjenner denne saken, svarte hun. – Her virket innslaget som en forherligelse av scooterkjøringen, repliserte Karlstrøm. – Det var nok ikke intensjonene deres, dette er ikke gjengs på distriktskontoret i Finnmark, sa Aasheim.

Rådslederen takket til slutt Anne Aasheim for samarbeidet og ønsket henne lykke til når hun nå slutter i NRK. Det samme gjelder for Mari Velsand.

19.04.05

Vetle Daler